సుస్థిర అభివృద్ధి (Sustainable Development)

¤ పర్యావరణ విధ్వంసం లేకుండా జరిగే ఆర్థికాభివృద్ధిని సుస్థిర అభివృద్ధి అంటారు.

¤ 'అంతర్జాతీయ ప్రకృతి సహజ వనరుల పరిరక్షణ సంఘం' సంరక్షణ అభివృద్ధి విధానాల్లో భాగంగా 1980లో సుస్థిర అభివృద్ధి అనే భావనను ప్రకటించింది. ఈ పదం బ్రట్‌లాండ్ కమిషన్ నివేదిక (1987) ద్వారా వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది.

<u>నిర్వచనాలు</u>

¤ వర్తమాన అవసరాలను తీర్చుకుంటూ భావితరాల అవసరాలను తీర్చుకోవడంలో రాజీలేని అభివృద్ధిని సుస్థిరాభివృద్ధి అంటారు.

¤ 'భవిష్యత్ తరాల సంక్షేమం దెబ్బతినకుండా ప్రస్తుత తరాల అవసరాలను తీర్చుకోవడమే సుస్థిరాభివృద్ధి' అని బ్రట్‌లాండ్ కమిషన్ నిర్వచించింది.

¤ సుస్థిర అభివృద్ధి భావితరాల అవసరాలను దృష్టిలో ఉంచుకుంటుంది.

¤ మానవాభివృద్ధిని పెంచే కారకాలను తెలుపుతుంది.

¤ వనరుల వినియోగం, పునఃకల్పనల సమతౌల్యతను తెలుపుతుంది.

¤ అభివృద్ధి వ్యూహాలు, సమాజం మధ్య సంబంధాలను పేర్కొంటుంది.

¤ ఆర్థికాభివృద్ధి, పర్యావరణం మధ్య సంబంధాల కొనసాగింపును వివరిస్తుంది.

¤ అభివృద్ధిని సుస్థిరంగా కొనసాగించే విధానాన్ని తెలుపుతుంది.

SmartPrep

¤ ఆర్థిక వ్యవస్థ, పర్యావరణం, సమతౌల్యత మధ్య సంబంధాలను పేర్కొంటోంది.

¤ ప్రకృతి వనరులు, మానవ వనరుల మధ్య సమతౌల్యత విధానాలను వివరిస్తుంది.

¤ సుస్థిర అభివృద్ధి ప్రాధాన్యత దృష్ట్యా ఐరాస 2005-15 దశాబ్దాన్ని 'సుస్థిర అభివృద్ధి కోసం విద్య'గా ప్రకటించింది.

సుస్థిర అభివృద్ధి భావన, పర్యావరణ కొనసాగింపు వృద్ధి

¤ అభివృద్ధిలో ఆర్థిక, సామాజిక, పర్యావరణ కోణాల మధ్య సమతౌల్యం ఉండాలని సుస్థిర అభివృద్ధి తెలుపుతుంది.

¤ సుస్థిర అభివృద్ధికి సంబంధించిన 3 ప్రధాన విభాగాలు - సమాజ వ్యవస్థ, పర్యావరణ వ్యవస్థ, ఆర్థిక వ్యవస్థ. ఇవి పరస్పరం ఆధారపడి ఉంటాయి. దీన్ని కింది పటం ద్వారా వివరించవచ్చు.

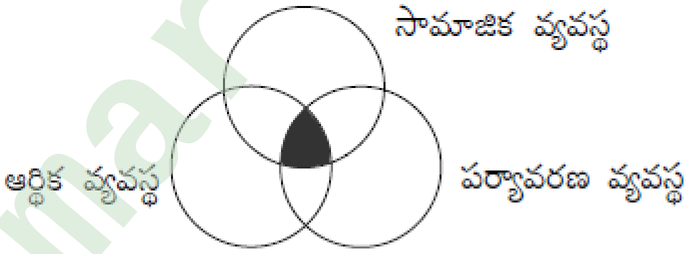

సుస్థిరాభివృద్ధి – భాగాలు

సుస్థిర అభివృద్ధి – విధానాలు - లక్ష్యాలు

» పేదరికాన్ని తగ్గించడం

» వృద్ధి/ ఆదాయాల్లో పెరుగుదల

» సబ్సిడీలను తొలగించడం

» అభివృద్ధి కొనసాగింపు

» ఆర్థిక ప్రోత్సాహకాలు

» క్షీణించే వనరుల నియంత్రణ

» క్రమబద్ధీకరణ విధానాలు

» జీవవైవిధ్య రక్షణ

» మేధోసంపత్తి హక్కుల విస్తరణ

» మార్కెట్ ఆధారిత వ్యూహాలు

సుస్థిర అభివృద్ధి - ప్రాధాన్యం

¤ పర్యావరణ పరిరక్షణ దృక్పథాన్ని పెంచుతుంది.

¤ నవకల్పనలకు ప్రోత్సాహం కల్పిస్తుంది.

¤ ఆర్థిక కార్యకలాపాలకు పరిమితి విధిస్తుంది.

¤ పాలనలో ప్రభుత్వ చర్యలు, విస్తరణ ప్రాధాన్యతను పెంచుతుంది.

¤ ఆర్థికాభివృద్ధికి నూతన నిర్వచనం ఇస్తుంది.

SmartPrep.in

SmartPrep

¤ వనరుల సంరక్షణ, పునఃసృష్టిని ప్రోత్సహిస్తుంది.

¤ జీవవైవిధ్య రక్షణకున్న ప్రాధాన్యాన్ని తెలుపుతుంది.

¤ అభివృద్ధిలో ఆర్థిక, సామాజిక, పర్యావరణాల సమతౌల్యాన్ని తెలుపుతుంది.

¤ ప్రకృతికి ప్రాధాన్యం ఇస్తుంది.

¤ భవిష్యత్ తరాల అభివృద్ధికి చర్యలను సూచిస్తుంది.

సుస్థిర అభివృద్ధి - పర్యావరణం

¤ నిలకడైన అభివృద్ధి అనే భావన ఒక దేశ పర్యావరణ వ్యవస్థకు సంబంధించింది. ఈ భావనను ప్రపంచంలోని అన్ని దేశాలు ప్రధాన ఆశయంగా భావిస్తున్నాయి.

¤ అంతర్జాతీయ ప్రకృతి సహజ వనరుల పరిరక్షణ సంఘం 1980లో ఈ భావనను ప్రధానమైందిగా పేర్కొంది.

¤ నిలకడైన అభివృద్ధిలో వ్యవసాయం ప్రధాన భూమిక పోషిస్తుంది.

¤ నిలకడ అనే పదానికి సంబంధించి రెండు విభిన్న భావాలున్నాయి.

1) అర్థశాస్త్రవేత్తలు వ్యవహరించే భావన

2) పర్యావరణ జీవశాస్త్రజ్ఞులు వ్యక్తపరిచే భావన

¤ ఆర్థిక శాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం నిలకడైన అభివృద్ధి అనేది ఆర్థిక ఉత్పాదకత, ఆదాయం, వినియోగాలకు సంబంధించిన దీర్ఘకాల నిశ్చలతకు చెందుతుంది.

SmartPrep

¤ పర్యావరణ జీవశాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయంలో నిలకడైన అభివృద్ధి అంటే వృక్షజీవజాల (చెట్లు, చేమలు సమస్త జీవరాశులు) పరిరక్షణకు సంబంధించింది.

¤ నిలకడైన అభివృద్ధికి వివిధ దృక్కోణాలు ఉంటాయి. సాంకేతిక, ఆర్థిక, రాజకీయపరంగా చూస్తే - తమ అవసరాలను తీర్చుకోవడంలో ముందు తరాలవారి శక్తి సామర్థ్యాలు అనే అంశంతో ఎలాంటి రాజీపడక ప్రస్తుత అవసరాలను తీర్చగలిగేదే సుస్థిర అభివృద్ధి.

¤ ఆర్థిక, పర్యావరణపరమైన ఇతర ప్రమాణాలు, లక్ష్యాలను పరిగణనలోకి తీసుకునే ఆచరణబద్ధమైన నిర్వచనం ప్రకారం నిలకడైన అభివృద్ధి అంటే 'సాంఘిక సమానత్వం'. దీర్ఘకాలంలో సహజ వనరుల సంపదకు, స్వచ్ఛమైన వాతావరణానికి ఎలాంటి భంగం కలగకుండా చూడటం, మానవ అవసరాల లక్ష్యాలను సంతృప్తికరంగా తీర్చడంతో కూడుకున్న అభివృద్ధి కార్యక్రమాల జాబితానే నిలకడైన అభివృద్ధి అంటారు.

¤ సరళీకృత ఆర్థిక విధానం అమలవుతున్న భారత్ లాంటి దేశానికి నిలకడైన అభివృద్ధి భావన చాలా ఉపయుక్తమైంది.

¤ జీవరాశులు తమ జీవన ప్రక్రియలను సక్రమంగా నిర్వర్తించుకోవడానికి ఉపయోగపడే గాలి, నీరు, కాంతి, ఉష్ణం మొదలైనవి ఉండే పరిసరాలనే పర్యావరణం అంటారు.

¤ మొట్టమొదటి పర్యావరణ పరిరక్షణ సమావేశం 1972 జూన్ 5న స్వీడన్‌లోని స్టాక్‌హోమ్‌లో జరిగింది.

¤ 1972లో ఐక్యరాజ్యసమితి బ్రెజిల్‌లో నిర్వహించిన 'మానవుడు - పర్యావరణం' అనే అంతర్జాతీయ సమావేశంలో 116 దేశాలు పాల్గొన్నాయి.

SmartPrep

¤ సెప్టెంబరు 16ను ఓజోన్ పరిరక్షణ దినంగా ప్రకటించారు.

¤ 1992లో బ్రెజిల్‌లోని రియోడిజనీరోలో ప్రపంచ ధరిత్రీ సమావేశం జరిగింది.

¤ గ్రీన్ పీస్ ఉద్యమం మొదట జర్మనీలో ప్రారంభమైంది.

¤ 'Think globally - Act locally' - ఇది పర్యావరణానికి సంబంధించిన నినాదం.

¤ జాతీయ వ్యవసాయ కమిషన్ 1976లో సామాజిక వనాలను పెంచడం అత్యవసరమని సిఫారసు చేసింది.

పర్యావరణ యాజమాన్యంలో సుస్థిర అభివృద్ధి ప్రయోజనాలు

¤ జీవ వైవిధ్యం వాతావరణ సమతౌల్యాన్ని కాపాడుతుంది.

¤ జీవుల్లోని వైవిధ్యం మానవాళికి కావాల్సిన ఆహారం, వస్త్రాలు, నివాసం, ఔషధాలు, ప్రోటీన్లు, ఎంజైమ్‌లు మొదలైనవి సమకూరుస్తుంది.

¤ అడవుల నుంచి విలువైన కలప లభిస్తుంది.

¤ అడవులు మన దేశ శక్తి అవసరాలను 40% తీరుస్తున్నాయి. కలప ద్వారా లభించే ఇంధన వనరులు రూ.400 కోట్లకు పైగా ఆదాయాన్నిస్తున్నాయి.

¤ పశువులకు కావాల్సిన పశుగ్రాసం అవసరాలను 25% వరకు తీరుస్తున్నాయి.

¤ మానవులకు కావాల్సిన ఆహారధాన్యాలు, చిరుధాన్యాలు, నూనెలు మొదలైనవి లభిస్తున్నాయి. అన్ని పరిశ్రమలకు కావాల్సిన ముడిపదార్థాలు లభ్యమవుతున్నాయి.

¤ అడవి నుంచి లభించే కలపగుజ్జు కాగితం పరిశ్రమలో న్యూస్‌ప్రింట్ తయారీలో ఉపయోగపడుతుంది.

¤ భారత ప్రభుత్వం 1991ని భారత సందర్శన సంవత్సరంగా ప్రకటించింది.

¤ నిరంతర సుస్థిర అభివృద్ధి వల్ల ఆ ప్రాంత ప్రజల ఆర్థిక స్థితిగతులు మెరుగుపడతాయి.

¤ పర్యటకులను విశేషంగా ఆకర్షించి, వారి అవసరాలు తీర్చేందుకు తగినంత కృషి చేస్తే దేశానికి అదనపు ఆదాయం లభిస్తుంది.

¤ పర్యావరణాన్ని రక్షించడానికి పర్యటక కార్యక్రమాన్ని ఆధారంగా చేసుకోవాలి.

¤ సముద్రంలో నివసించే జంతువుల నుంచి సూక్ష్మ జీవనాశక, వైరస్ నాశక పదార్థాలు లభిస్తాయి.

పర్యావరణ అభివృద్ధి - లక్ష్యాలు

కింది పర్యావరణ సూత్రాలను అమలు చేయడం ద్వారా స్థిరమైన ఆర్థికాభివృద్ధి సాధించవచ్చు.

¤ వాయు, జల, శబ్ద కాలుష్యం జరగకుండా పర్యావరణాన్ని కాపాడాలి.

¤ పరిశ్రమలు, వాహనాల నుంచి విడుదలయ్యే విషవాయువులను నియంత్రించాలి.

¤ పర్యావరణంలో లభించే సహజ వనరులన్నింటిని చాలా పరిమితంగా ఉపయోగించుకోవాలి.

¤ శక్తి, ఇంధన వనరులను పొదుపుగా వాడుకోవాలి.

¤ అగ్నిప్రమాదాలు వాటిల్లకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

SmartPrep

¤ పునరుజ్జీవన వనరులపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపాలి.

¤ జీవావరణ సరిహద్దులను, వాటి అంతర ధర్మాలను గుర్తించాలి.

¤ మానవ కార్యక్రమాలను ప్రాకృతిక చక్రీయాలతో మమేకం చేయాలి.

¤ సమానత, సాంఘిక ధర్మాలు పాటించేలా చూడాలి.

¤ సుస్థిర అభివృద్ధితో పాటు మానవుని కనీస అవసరాలు తీర్చాలి.

సుస్థిర అభివృద్ధికి తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు

¤ పర్యటక కేంద్రాల వద్ద పరిశుభ్రంగా ఉండేలా చర్యలు తీసుకోవాలి.

¤ అన్ని తరగతుల పర్యటకులకు ప్రయాణ సౌకర్యాలు అందుబాటులో ఉండేలా చూడాలి.

¤ విదేశీ లేదా దూరప్రాంత పర్యటకులకు ఆహారం, విశ్రాంతి గృహాలు అందుబాటులో ఉంచాలి.

¤ చారిత్రాత్మక కట్టడాలు కాలుష్య ప్రభావానికి లోనుకాకుండా తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

¤ యాత్రికులకు పుణ్యక్షేత్రాలు, మసీదులు, చర్చిలకు సంబంధించిన పవిత్రతతను వివరించాలి.

¤ పర్యటక ప్రక్రియను విస్తృతమైన సామాజిక అవగాహన, ప్రజల సహకారంతో అభివృద్ధిపరచాలి.

¤ పర్యటక ప్రాంతాల్లోని స్థానిక ప్రజలకు, స్థానిక వ్యాపారవేత్తలకు సంబంధం నెలకొల్పాలి.

¤ సంప్రదాయ, వారసత్వ వనరుల పర్యవేక్షణకు తగిన వైజ్ఞానిక శిక్షణ కార్యక్రమాలు ఏర్పాటు చేయాలి.

¤ సహజమైన జలాశయాలు, ఉద్యానవనాలు, తోటలు మనసుకు ఆహ్లాదం కలిగించేలా తీర్చిదిద్దాలి, వాటిని సంరక్షించాలి.

¤ వన్యప్రాణులతో కూడిన నివాస స్థలాలు కూడా ఆహ్లాదాన్ని కలిగిస్తాయి. వాటిని సహజసిద్ధంగా నెలకొల్పి, సందర్శకులను ఆకట్టుకునేలా చర్యలు తీసుకోవాలి..

¤ సుస్థిర అభివృద్ధితో కూడిన పర్యావరణ విఘాతరహిత కార్యక్రమాలు అమలుచేసి పర్యావరణ నాణ్యతను మెరుగుపరచాలి.

సుస్థిరాభివృద్ధి - 17 లక్ష్యాలు (2015 - 30)

ఐక్యరాజ్య సమితి 2015 సెప్టెంబరులో జరిగిన సదస్సులో 17 సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలను ప్రకటించింది (సహస్రాబ్ది లక్ష్యాలు సాధించిన విజయాలతో వాటిని 17 సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలుగా పునర్వ్యవస్థీకరించారు). 2000-15లో నిర్ణయించిన ఎనిమిది సహస్రాబ్ది అభివృద్ధి లక్ష్యాలకు అనుగుణంగా ఐరాస 2015 - 30 కి నిర్దేశించిన 17 సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలను కింద చూడొచ్చు.

సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలు (2015 - 30)

1. పేదరిక నిర్మూలన

2. ఆకలి నిర్మూలన

3. విద్యలో సమానత్వం, సమ్మిళిత వృద్ధికి కృషి

4. లింగ సమానత

5. దేశీయంగా, దేశాల మధ్య అసమానతలను తగ్గించడం

6. జీవన ప్రమాణాలు, ఆరోగ్యం, సంక్షేమాన్ని సాధించడం

7. సంపూర్ణ తాగునీటి కల్పన, పారిశుద్ధ్యం, నీటి నిర్వహణ

8. అధునాతన శక్తి వనరుల అందుబాటు పెంపు

9. సంపూర్ణ ఉపాధి, సమ్మిళిత వృద్ధి

10. పారిశ్రామికీకరణ, నూతన ఆవిష్కరణలు, మౌలిక వసతులు

11. గ్రామీణ పట్టణాల రక్షిత చర్యలు

12. సుస్థిర ఉత్పత్తి, వినియోగం పెంపు

13. UNFCCC ఫోరం ఒప్పందాల అమలు

14. సముద్రాలు, వాటి ఉత్పత్తుల రక్షణ

15. జీవ వైవిధ్యం రక్షణ

16. సమన్యాయం, మెరుగైన సమాజాలను వృద్ధి చేయడం

17. సుస్థిరాభివృద్ధికి ప్రపంచ భాగస్వామ్యాల ఆధారంగా సమర్థ విధానాలను అమలు చేయడం

SmartPrep

SmartPrep.in

SmartPrep